

ПРОГРАМА
фахового іспиту замість ЄФВВ для прийому на навчання для здобуття ступеня
магістра

«Мовознавство»

Освітній ступінь:	магістр
Основа вступу:	освітній ступінь бакалавр (для окремих категорій); магістр (освітньо-кваліфікаційний рівень спеціаліст)

ЗМІСТ

1. Пояснювальна записка.....	3
2. Зміст програми.....	4
3. Питання співбесіди.....	4
4. Критерії оцінювання.....	8
5. Список рекомендованої літератури.....	9

1. Пояснювальна записка

Мета фахового іспиту замість ЄФВВ «Мовознавство» для вступу на здобуття освітнього ступеня магістр полягає у визначенні рівня підготовленості вступника до навчання на другому (магістерському) рівні вищої освіти шляхом комплексного оцінювання сформованості фахових компетентностей, що передбачає перевірку знань, їх розуміння, здатності до застосування в професійній діяльності, а також умінь здійснювати аналіз, синтез і оцінювання; встановленні здатності використовувати теоретичні знання й практичні вміння для розв'язання професійних завдань і визначенні готовності до успішного опанування освітньої програми магістерського рівня.

Форма фахового іспиту замість ЄФВВ – усний іспит. Усний іспит – це форма вступного випробування, яка передбачає виконання вступником теоретичних завдань в усній формі. Загальна кількість завдань – 2.

Формат проведення фахового іспиту замість ЄФВВ.

Фаховий іспит замість ЄФВВ «Мовознавство» проводиться в очному форматі, а для окремих категорій вступників – дистанційно з використанням платформи для проведення відеоконференцій Zoom відповідно до вимог «Порядку прийому на навчання для здобуття вищої освіти у 2026 році».

У разі проведення фахового іспиту в дистанційному форматі у встановлений розкладом час початку фахового іспиту члени фахової атестаційної комісії розпочинають відеоконференцію, долучають до неї вступників, здійснюють автентифікацію вступників й інформують їх про правила проведення вступного іспиту та часові обмеження.

Автентифікації вступника передбачає:

- встановлення аудіо- та візуального контакту зі вступником на платформі відеоконференцій;
- показ документа, що посвідчує особу (паспорт громадянина України у формі книжечки або картки, паспорт громадянина України для виїзду за кордон, у тому числі Е-паспорт, Е-паспорт для виїзду за кордон, Е-документ).

На початку фахового іспиту рандомно обираються 2 питання з переліку, поданому в програмі. Вступник готує відповіді на питання й відповідає на них та на додаткові запитання членів фахової атестаційної комісії. Члени фахової атестаційної комісії оцінюють відповіді вступників вищої освіти.

Результати фахового іспиту оголошуються не пізніше наступного дня після його проведення шляхом розміщення відповідних відомостей на офіційному вебсайті Бердянського державного педагогічного університету bdpu.org.ua у вкладці «ВСТУПНИКУ».

У разі повітряної тривоги під час складання фахового іспиту замість ЄФВВ «Мовознавство» іспит призупиняється, учасники мають пройти до укриття. Після відбою повітряної тривоги, учасники продовжують складання фахового іспиту.

2. Зміст програми

В якості програми фахового іспиту замість ЄФВВ «Мовознавство» для прийому на навчання для здобуття ступеня магістра в Бердянському державному педагогічному університеті використовується програма відповідного зовнішнього оцінювання з мовознавства: Програма предметного тесту з мовознавства ЄФВВ для вступу на навчання для здобуття ступеня магістра на основі НРК 6, НРК 7 (<https://testportal.gov.ua/wp-content/uploads/2025/05/nakaz-mon-739-vid-19-05-2025.pdf>).

3. Питання фахового іспиту

1. Мовознавство як наука про мову. Предмет і завдання, основні проблеми мовознавчої науки (природа і сутність мови, мова і мислення, мова і мовлення, походження мови, мова і суспільство, система і структура мови). Система мовознавчих дисциплін: мовознавство загальне і часткове, теоретичне і прикладне.

2. Методологічна основа мовознавства. Індуктивний і дедуктивний підходи до вивчення мовних явищ. Вихідні прийоми наукового аналізу мовного матеріалу (методи проведення лінгвістичних досліджень): описовий метод; порівняльно-історичний метод; метод лінгвістичної географії; зіставний метод; структурний метод. Синхронія і діахронія як аспекти мовознавчого аналізу.

3. Зв'язок мовознавства з літературознавством, історією, археологією, філософією, логікою, соціологією, психологією, етнологією, культурологією, інформаційними технологіями, математикою, семіотикою, фізіологією, медициною, фізикою, географією.

4. Загальні поняття про мову. Мова як явище біологічне, психічне, суспільне.

5. Системний характер мови. Структура мови. Ієрархійність (поліструктурність) рівнів мови. Теорія ієрархії рівнів.

6. Рівні мови: основні (фонологійний, морфологічний, лексико-семантичний і синтаксичний); проміжні рівні (морфонологійний, словотвірний, фразеологічний). Взаємозалежність рівнів мови. Динамічність.

7. Співвідношення системних і несистемних явищ у мові. Види співвідношень: парадигмальні, синтагмальні й ієрархійні відношення між мовними одиницями.

8. Система і норма. Властивості мовних одиниць: системоутворювальні і системонабуті. Мовна система: фонологія, морфологія, лексикологія, синтаксис.

9. Мовна норма. Орфоепічні, орфографічні, граматичні, лексичні, стилістичні норми. Відмінності між мовною системою і мовною нормою.

10. Основні функції мови: комунікативна, мислетвірна, когнітивна (гносеологічна). Похідні (уточнювальні, часткові) функції мови. Фатична, репрезентативна, емотивна, експресивна, волюнтативна, прагматична, естетична, референтна.

11. Знакова природа мови. Визначення мовного знака. Своєрідність мови як

- знакової системи: характеристика мовного знака: довільність, лінійність, змінність.
12. Знаковість і одиниці мови. Основні характеристики знака: план вираження, план змісту. Знак, напівзнак. Субзнаковий, знаковий і суперзнаковий рівні мови. Найменші мовні одиниці і знак (фонема, морфема, слово, речення).
 13. Мовлення. Фізіологічні механізми мовлення. Форми вираження слова. Слово почуте, слово побачене, слово вимовлене.
 14. Периферійний (голосовий) апарат мовлення, його будова. Дихальний, голосовий, артикуляційний. Активні, пасивні органи мовлення: рухомі (язик, губи, нижня щелепа, м'яке піднебіння, язичок); нерухомі (зуби, альвеоли, тверде піднебіння, задня стінка зіва, верхня щелепа, порожнина носа).
 15. Види мовлення. Зовнішнє мовлення: усне (монолог, діалог, полілог), писемне. Внутрішнє мовлення.
 16. Мова як засіб спілкування. Функції, форми й засоби спілкування. Класифікації функцій спілкування: інформаційно-комунікативна, регулятивно-комунікативна, афективно-комунікативна.
 17. Аспекти спілкування (комунікативний, інтерактивний, перцептивний) та їхні особливості. Поняття комунікативного бар'єру. Авторитет, уникнення, нерозуміння.
 18. Вербальна і невербальна комунікація. Словесне спілкування, кінесика, паралінгвістика, проксемика.
 19. Мова і суспільство. Соціальна функція мови: комунікація, соціалізація, ідентифікація. Державна мова, мовна політика.
 20. Мова як загальнонародне явище. Характерні риси взаємодії мови та культури: культурні концепти, мовні табу, мовні ритуали. Мова та ідентичність. Види ідентичності (етнічна, соціальна, індивідуальна).
 21. Системно-структурна організація мови. Фонетична система мови. Три аспекти вивчення звуків (акустичний, артикуляційний, функційний). Принципи класифікації голосних та приголосних звуків. Звук і фонема.
 22. Фонемі в парадигматиці й синтагматиці (опозиції фонем, фонологійні класи). Фонетичне членування мовленнєвого потоку (фраза, синтагма, фонетичне слово, склад, звук). Наголос. Інтонація.
 23. Фонетичні закони. Фонетичні зміни. Комбінаторні звукові зміни (акомодація, асиміляція, дисиміляція, метатеза). Позиційні звукові зміни (редукція, протеза).
 24. Фонетична й фонематична транскрипція. Транслітерація.
 25. Лексико-семантична система мови. Слово, поняття, концепт. Лексико-семантичні варіанти слова. Типи мотивації лексичних одиниць (фонетична, морфологічна, етимологічна, семантична).
 26. Мовна семантика. Семантика й референція. Типи значень: лексичне та граматичне значення слова. Денотативне й конотативне значення слова. Стилїстичний компонент значення. Розвиток значення слова: розширення, звуження, меліоризація, зниження (пейорація), метафоричне перенесення,

метонімічне перенесення, евфемізація.

27. Полісемія слова. Синоніми. Антоніми. Омоніми. Пароніми. Поняття семантичного поля.

28. Функційна диференціація лексики. Стилїстична диференціація: книжна лексика, розмовна, нейтральна. Соціальна й територіальна диференціація: професійна лексика (терміни); жаргонізми, арготизми, сленгізми, діалектизми. Активна й пасивна лексика (неологізми, okazіоналізми, історизми, архаїзми).

29. Етимологія. Типи лексики за походженням (питомі й запозичені слова). Асиміляція запозичень: фонетична адаптація; граматична та лексична асиміляція.

30. Фразеологія. Класифікація фразеологізмів: за структурою, за семантичним принципом, за походженням, за функцією. Синонімія та антонімія фразеологізмів.

31. Лексикографія. Типи словників. Основні концепції укладання словників. Структура словникової статті.

32. Граматична система мови. Морфеміка і дериватологія. Морфемна будова слова. Види та варіанти морфем. Формотвірні / словотвірні афікси. Основа слова. Похідні й непохідні основи. Словотвірна пара (похідне і твірне слово).

33. Способи творення слів. Морфологічні способи творення слів: афіксальні та неафіксальні (композиція, юкстапозиція, абревіація). Неморфологічні способи творення слів: лексико-синтаксичний, лексико-семантичний, морфолого-синтаксичний (конверсія).

34. Морфологія. Основні граматичні поняття: граматичне значення, граматична форма, граматична категорія. Способи вираження граматичних значень через афікси: флексія, суфікс, постфікс, префікс, інтерфікс.

35. Аглютинація і фузія. Аналітичні граматичні засоби: службові слова, порядок слів, інтонація. Синтетичні граматичні способи: внутрішня флексія, редуплікація, суплетивізм, синтаксичне словоскладання, наголос.

36. Частини мови як лексико-граматичні класи слів. Принципи виокремлення частин мови. Іменник як частина мови. Граматичні категорії іменника (рід, число, відмінок). Лексико-граматичні розряди іменника (власні / загальні назви; істоти / неістоти; конкретні / абстрактні назви; збірні / речовинні).

37. Прикметник як частина мови. Граматичні категорії прикметника (рід, число, відмінок). Лексико-граматичні розряди прикметника (якісні, відносні, присвійні). Ступенювання прикметників.

38. Числівник як частина мови. Класифікація числівників за семантичним принципом.

39. Займенник як частина мови. Розряди займенників.

40. Дієслово як частина мови. Особові й неособові форми дієслова. Морфологічні категорії дієслова (вид, перехідність / неперехідність, стан, спосіб, час, особа, рід, число). Синтаксичні ролі дієслова.

41. Прислівник як частина мови. Розряди прислівників за значенням. Ступенювання прислівників.

42. Службові частини мови. Прийменник: розряди та функції. Сполучник: розряди і функції. Частка: розряди й функції. Вигук та звуконаслідувальні слова.

43. Синтаксис. Типи синтаксичного зв'язку: сполучниковий (сурядний, підрядний) / безсполучниковий. Форми підрядного зв'язку: узгодження, керування, прилягання.

44. Словосполучення. Критерії класифікації словосполучень (за формою зв'язку, за будовою, за морфологічним принципом).

45. Типи простих речень за метою висловлювання, за структурою (односкладні / двоскладні, поширені / непоширені, повні / неповні).

46. Актуальне членування речення: поняття теми й реми.

47. Типологія складних речень (складносурядні, складнопідрядні, безсполучникові, багатокomпонентні з різними видами зв'язку).

48. Способи та засоби поєднання речень у тексті: ланцюжковий і паралельний зв'язки компонентів. Поняття когезії й когерентності.

49. Стилїстика як галузь мовознавства. Розділи стилїстики та їхні завдання. Об'єкт і предмет стилїстики. Загальна стилїстика: мета й завдання.

50. Стилїстика мови як розділ про стилї мови. Стилїстика мовлення як розділ про семантичні, експресивно-стилїстичні особливості мовлення в його усній і писемній формах.

51. Стилїстика художньої літератури як розділ про специфічні особливості літературного напрямку та індивідуальні особливості стилю письменника чи твору.

52. Функційна стилїстика: мета й завдання. Функційні стилї та їхня класифікація. Поняття функційного стилю і підстилю. Офіційно-діловий стиль. Сфера застосування офіційно-ділового стилю. Становлення й розвиток офіційно-ділового стилю. Норми офіційноділового стилю. Ознаки: документальність, стабільність, стислість, чіткість, стандартизованість вислову, регламентованість тексту. Кліше, штампи, канцеляризми. Підстилі офіційно-ділового стилю.

53. Науковий стиль. Ознаки наукового стилю: об'єктивність, логічність, узагальненість, однозначність, лаконічність, аргументованість, точність.

54. Публіцистичний стиль. Головні сфери реалізації сучасного публіцистичного стилю. Ознаки публіцистичного стилю: поєднання логічності доказів, точності висловлювання положень з емоційно експресивною образністю використання художніх засобів; доступність; спрямованість на широку аудиторію; інформативність.

55. Розмовний стиль. Головні сфери реалізації розмовного стилю. Ознаки розмовного стилю: спонтанність, безпосередність, невербальні засоби спілкування (міміка, жести), емоційність, використання вигуків, звертань, неповних речень.

56. Художній стиль. Головні сфери реалізації художнього стилю. Ознаки художнього стилю: образність, поетичність, естетика мовлення, експресія як інтенсивність вираження, зображальність, поєднання конкретно-чуттєвого живописання з інтелектуалізмом. Засоби образності.

57. Жанрова диференціація. Поняття жанру в стилістиці. Жанри офіційно-ділового стилю: закон, постанова, договір, меморандум, протокол, заява, резюме, автобіографія, діловий лист. Жанри наукового стилю: монографія, стаття, тези, рецензія, анотація, доповідь, лекція. Жанри публіцистичного стилю: стаття, замітка, репортаж, нарис, фейлетон, есе. Жанри розмовного стилю: бесіда, промова (вітальна, застільна, поминальна). Жанри художнього стилю: епічні (роман, сага, повість, оповідання, новела), ліричні (вірш, поема, балада), драматичні (трагедія, комедія, драма).

58. Стилiстичні ресурси (засоби) мови. Поняття про тропи та фігури.

59. Фонетичні засоби стилістики: алітерація, асонанс, анафора, епіфора, звуконаслідування, фонетичний повтор, рима.

60. Лексичні засоби стилістики: алегорія, метафора, персоніфікація, метонімія, епітет, синекдоха, порівняння, оксиморон, гіпербола, літота, табу та евфемізми, іронія, сарказм, гротеск.

61. Синтаксичні засоби стилістики: антитеза, парцеляція, градація, інверсія, паліндром, акростих, параномазія, синтаксичний повтор, риторичне питання, риторичне звертання, еліпсис, багатосполучниковість, безсполучниковість, період.

62. Стилiстика тексту. Композиційно-стилiстичні особливості тексту. Дискурс як комунікативно-стилiстичне явище.

4. Критерії оцінювання

Фаховий іспит для вступу на здобуття освітнього ступеня магістра оцінюється за 200-бальною шкалою відповідно до рівня сформованості фахових компетентностей і досягнення когнітивних рівнів (знання, розуміння, застосування, аналіз, синтез, оцінка):

190-200 балів – вступник демонструє системні, глибокі та узагальнені знання, повне розуміння навчального матеріалу, вільно застосовує його у стандартних і нестандартних професійних ситуаціях; здатний до самостійного аналізу, синтезу та оцінювання інформації, аргументовано обґрунтовує власну позицію, приймає ефективні рішення. Відповідає найвищому рівню сформованості компетентностей (знання, розуміння, застосування, аналіз, синтез, оцінка).

180-189 балів – вступник демонструє міцні знання та глибоке розуміння матеріалу, впевнено застосовує їх на практиці, здатний до аналізу інформації та розв'язання професійних завдань, допускаючи незначні неточності. Відповідає високому рівню (знання, розуміння, застосування, аналіз).

160-179 балів – вступник володіє достатнім рівнем знань і розуміння, у цілому правильно застосовує їх у стандартних ситуаціях, здатний до часткового аналізу та узагальнення інформації, допускає окремі суттєві помилки. Відповідає рівню (знання, розуміння, застосування).

140-159 балів – вступник відтворює основний теоретичний матеріал, розуміє ключові положення, але має труднощі із самостійним застосуванням знань і аналізом інформації, допускає помилки. Відповідає рівню (знання, розуміння).

120-139 балів – вступник володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні, відтворює окремі положення без глибокого розуміння та не здатний повною мірою застосовувати знання на практиці. Відповідає мінімально достатньому рівню (знання).

100-119 балів – вступник має фрагментарні знання, частково відтворює матеріал, недостатньо розуміє його зміст та не може застосувати на практиці.

0-99 балів – вступник демонструє слабе володіння знаннями, володіє матеріалом лише на поверхневому рівні, не оперує основними поняттями та не здатний до їх відтворення.

До участі в конкурсному відборі не допускаються вступники, які отримали менше 100 балів, що свідчить про недостатній рівень сформованості базових знань і невідповідність мінімальним вимогам до вступу на другий (магістерський) рівень вищої освіти.

5. Список рекомендованої літератури

1. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики: підручник. 2-ге вид., доп. Київ: ВЦ «Академія», 2009. 342 с. Режим доступу: <https://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0009736> (дата звернення: 25.05.2026).

2. Дорошенко С. І. Загальне мовознавство: навч. посібник. Київ: Центр навч. літератури, 2006. 288 с. Режим доступу: <https://ru.scribd.com/document/475957926/%D0%94%D0%9E%D0%A0%D0%9E%D0%A8%D0%95%D0%9D%D0%9A%D0%9E-%D0%97%D0%90%D0%93%D0%90%D0%9B%D0%AC%D0%9D%D0%95-%D0%9C%D0%9E%D0%92%D0%9E%D0%97%D0%9D%D0%90%D0%92%D0%A1%D0%A2%D0%92%D0%9E-pdf> (дата звернення: 25.05.2026).

3. Загнітко А., Миронова Г. Синтаксис української мови (теоретико-прикладний аспект). Брно: Masarykova univerzita, 2013. 225 с. Режим доступу: https://kulbabska.com/images/catalog/pdf/students/5_kurs/syntaksis_work/Zagnitko-syntaksys-ukrainskoi-movi_kulbabska.com.pdf (дата звернення: 25.05.2026).

4. Загнітко А. П. Теорія сучасного синтаксису: монографія. 2-ге вид., випр. і доп. Донецьк: ДонНУ, 2007. 294 с. Режим доступу: https://kulbabska.com/images/catalog/pdf/students/5_kurs/syntaksis_work/Zagnitko-teoriya-suchasnogo-sintaksisu_kulbabska.com.pdf (дата звернення: 25.05.2026).

5. Караман С. О. Сучасна українська літературна мова: навч. пос. для ст-тів вищ. навч. закл. / С. О. Караман, О. В. Караман, М. Я. Плющ (та ін.); за ред. С. О. Карамана. Київ: Літера ЛДТ, 2011. 560 с. Режим доступу: https://kulbabska.com/images/catalog/pdf/students/5_kurs/syntaksis_work/Karaman-

[suchasna-ukrainska-literaturna-mova_kulbabska.com.pdf](https://suchasna-ukrainska-literaturna-mova.kulbabska.com.pdf) (дата звернення: 25.05.2026).

6. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства: підручник. 3-тє вид., стер. Київ: Видавничий центр «Академія», 2014. 304 с. Режим доступу: https://ru.scribd.com/doc/82526722/%D0%9A%D0%BE%D1%87%D0%B5%D1%80%D0%B3%D0%B0%D0%BD-%D0%92%D1%81%D1%82%D1%83%D0%BF-%D0%B4%D0%BE-%D0%BC%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D0%B7%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%B0?_gl=1%2A1va543s%2A_up%2AMQ.%2A_ga%2AMTgxNDUzNDEyNy4xNzc5ODAwNTE1%2A_ga_Z4ZC50DED6%2AczE3Nzk4MDA1MTQkbzEkZzEkdDE3Nzk4MDA1MTQkajYwJGwwJGgw%2A_ga_8KZ8BV0P5W%2AczE3Nzk4MDA1MTQkbzEkZzEkdDE3Nzk4MDA1MTQkajYwJGwwJGgw (дата звернення: 25.05.2026).

7. Кочерган М. П. Загальне мовознавство: підручник для студ. філол. спец. ВНЗ. 2-ге вид., випр. і доп. Київ: Видавничий центр «Академія», 2006. 463 с. Режим доступу: <https://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0000573> (дата звернення: 25.05.2026).

8. Пономарів О. Культура слова: мовностилістичні поради: навч. посібник. 4-те вид., доп. Київ: Либідь, 2011. 272 с. Режим доступу: https://ru.scribd.com/doc/21209737/%D0%9F%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BС%D0%B0%D1%80%D1%96%D0%B2-%D0%9A%D1%83%D0%BB%D1%8C%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B0-%D0%A1%D0%BB%D0%BE%D0%B2%D0%B0?_gl=1*xh46qa*_gcl_au*MjAxNjMyMzMxMy4xNzc5NzMwMTM2 (дата звернення: 25.05.2026).

9. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми: підручник. Полтава: Довкілля-К, 2008. 711 с. Режим доступу: <https://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0001849> (дата звернення: 25.05.2026).

10. Стилїстика української мови (Теоретичні основи стилїстики. Художньо-виразові засоби мовлення): навчально-методичний посїбник для студентів-філологів закладів вищої освіти / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини, Ф-тет української філології, К-дра української мови та методики її навчання; уклад. І. І. Коломієць. Умань: Візаві, 2019. 240 с. Режим доступу: <https://share.google/wAp4onSW5PDONIA9x> (дата звернення: 25.05.2026).